

Podstawy techniki cyfrowej

zima 2018

Wykład

dr inż. Rafał Walkowiak

Literatura

1. Podstawy Techniki Cyfrowej, Barry Wilkinson, WKiŁ 2001
2. Podstawy projektowania układów logicznych i komputerów, M.M.Mano, Ch.R.Kime, WNT 2007
3. Komputerowe projektowanie układów cyfrowych, T.Łuba, B.Zbierzchowski, WKiŁ, 2000
4. Podstawy projektowania układów cyfrowych, Cezary Zieliński, PWN 2012
5. Język VHDL: projektowanie programowalnych układów logicznych, Kevin Shakill, WNT 2004
6. Układy cyfrowe, Zbiór zadań z rozwiązaniami, J.Tyszer, G.Mrugalski, Wydawnictwo PP
7. Układy Scalone TTL w systemach cyfrowych, J. Pienkos, J. Turczyński, WkiŁ, 1994

Zakres przedmiotu

- Wstęp: arytmetyka binarna, algebra Boole'a , kody binarne, BCD, podstawowe funkcje logiczne, sposoby przedstawiania funkcji logicznych - postaci kanoniczne, minimalizacja funkcji logicznych, łączna minimalizacja funkcji logicznych, hazard.
- Technologie CMOS,TTL i ich wpływ na właściwości użytkowe układów, bramki logiczne.
- Układy kombinacyjne: multipleksery i demultipleksery; komparatory, łączenie komparatorów; kodery, dekodery, translatory kodów; sumatory: sumatory binarne, dziesiętne.
- Podstawowe elementy sekwencyjne: zatrask RS, zatrask D, przerzutniki: D, JK, T; parametry czasowe, rejestry szeregowo, równoległe, przesuwne, rejestry liczące.
- Liczniki: synchroniczne i asynchroniczne, binarne, dziesiętne; łączenie liczników, synteza liczników, skracanie liczników, taktowanie systemów cyfrowych, częstotliwości maksymalne liczników;
- Automaty synchroniczne: Moore, Mealego, graf i tablica przejść automatu, minimalizacja stanów, kodowanie stanów, funkcje przejść i wyjść i implementacja automatu na przerzutnikach.
- Język opisu sprzętu VHDL : jednostki projektowe, obiekty, typy, typy rozstrzygalne, instrukcje współbieżne i sekwencyjne, komponenty, strukturalny i behawioralny opis układów, przykładowe realizacje układów kombinacyjnych, sekwencyjnych, automatów.
- Układy programowalne: ROM, PLD, PLA, PAL, FPGA.
- Synteza wyższego poziomu: implementacja układów cyfrowych dla realizacji algorytmów przetwarzania danych; opisy układu: sieć działań algorytmu, diagram synchronicznego układu sekwencyjnego, diagram synchronicznego układu sekwencyjnego ze zintegrowaną ścieżką danych; projekt: schemat strukturalny, opis układu cyfrowego w języku opisu sprzętu.
- Układy mikroprogramowalne w sterowaniu układami cyfrowymi.
- Pamięci: statyczne i dynamiczne, RAM, CAM, łączenie pamięci, parametry, cykle zapisu i odczytu.
- Współpraca układów cyfrowych z otoczeniem; wprowadzanie i wyprowadzanie danych, wyświetlanie statyczne i dynamiczne.
- Sposoby organizacji systemów cyfrowych: iteracja w czasie i przestrzeni.
- Automaty asynchroniczne, minimalizacja liczby stanów i kodowanie stanów, przykłady implementacji.

Podstawowe informacje organizacyjne

- Zaliczenie: 2 sprawdziany na ćwiczeniach i egzamin
- Ocena - średnia ważona (2 składniki – ćwiczenia, 3 składniki – egzamin).
- Sprawdzian z określonego „materiału ćwiczeń” : na ćwiczeniach i na ostatnim wykładzie.
- Egzamin w sesji.
- Warunki konieczne do zwolnienia z egzaminu : bardzo dobre zaliczenie ćwiczeń i min 80 % obecności na wykładach ze sprawdzaną obecnością.

Systemy cyfrowe

- System cyfrowy – to układ powiązanych ze sobą elementów projektowany w celu realizacji takich zadań jak:
  - przetwarzanie informacji (w tym obliczenia)
  - sterowanie urządzeniami i innymi systemami i obiektami (np. silniki, zawory, piece itp.)
- Przetwarzane informacje zapisane są za pomocą wartości z określonego ograniczonego zbioru (np. liczb w różnych systemach liczbowych).

Systemy liczbowe

Pozycyjne systemy liczbowe – np. dziesiętny, dwójkowy (czyli binarny), ósemkowy, szesnastkowy – systemy o podstawie 10, 2, 8 lub 16 zawierają zbiór cyfr o liczności równej tzw. podstawie systemu.

NKB

- System pozycyjny o podstawie systemu równej 2
- Liczby określone są bez znaku np. 1010 $b_1 = b_3 = 1$ $b_2 = b_0 = 0$
- Wartość dziesiętna liczby binarnej (N- długość słowa kodowego, b_i – cyfra pozycji i) = $\sum_{i=0, n-1} 2^i \cdot b_i$
- Wartość cyfry b_i zależy od jej pozycji i w liczbie
- wartość $b_i = 2^i$ (i numerowanie od zera)
- 2^N różnych wartości kodu (kod pełny)

Konwersje liczb między systemami binarnym i dziesiętnym, konwersje liczb ułamkowych.

Systemy liczbowe uzupełnieniowe

- **System liczbowy „Uzupełnienie do K”** - Uzupełnienie do K liczby **N** o **n** cyfrach zapisanej w systemie o podstawie K definiujemy jako liczbę równą:

$$K^n - N$$

liczba w kodzie **Uzupełnienie do K** jest reprezentowana przez wartość różnicy K^n i N – wartość ta jest wyrażona w systemie o podstawie K (czyli za pomocą K cyfr)

Np. liczba dziesiętna 345 to trzy cyfrowa $K=10$ $n=3$

liczba z systemu dziesiętnego 345 zapisana w systemie uzupełnieniowym do 10 ma postać 655,

liczba 345 w systemie dziesiętnym: $345=000345$ (zera nieznaczące)

Liczba 345 w systemie uzupełnienie do 10: $655=99655$ (dziewiątki nieznaczące)

Liczba dwójkowa 101 w systemie uzupełnienie do 2 (U_2) ma postać 011 lub 111011 (jedyńki nieznaczące) wartość 3 uzupełnia 5 do 8, a wartość 59 uzupełnia 5 do 64

Reprezentacja uzupełnieniowa

- Binarna liczba **dodatnia** jest zapisywana w NKB na wystarczającej liczbie pozycji i uzupełniana **zerami** na pozycjach bardziej znaczących: $(3)_{10} = (011)_2 = (0011)_2$ – najstarsze zero jest bitem znaku
- Binarna liczba **ujemna** jest zapisywana:
  - w kodzie **uzupełnienie do 2** i
  - poprzedzona 1 (dodatkowo jeśli potrzeba) na pozycji znaku i
  - uzupełniona **jedynkami** na pozycjach bardziej znaczących: $(-3)_{10} = (101)_{UZ} = (1101)_{UZ}$
  - Gdy najstarszy bit kodu $U2 = 1$ to staje się bitem znaku i nie potrzeba umieszczać 1 przed kodem $U2$ dla $-8_D = 1000_{UZ}$
- **Notacja uzupełnieniowa liczb binarnych pozwala na dodawanie liczb dodatnich i ujemnych realizowane przez sumator zaprojektowany dla liczb wyrażonych w NKB.**

Reprezentacje liczb binarnych ze znakiem

- Reprezentacja liczby binarnej **znak moduł** (ZM) – najstarszy bit określa znak liczby, pozostałe bity w NKB, bit znaku 0 (liczba dodatnia) lub 1 (liczba ujemna)
- **Reprezentacja uzupełnieniowa** liczby binarnej (RU) korzysta z U2
  - bit znaku (0) i moduł liczby dodatniej w NKB,
  - bit znaku (1) i moduł liczby ujemnej w kodzie U2 (najbardziej znaczące jedyńki można usunąć z zapisu)
  - Przykład -8 , moduł 8 $u_2(8)=1000$ $-8=RU(11000)=RU(1000)$ $8=RU(01000)$

N1	ZM(N1)	RU(N1)		N2	ZM(N2)=RU(N2)
-8	-	1000		7	0111
-7	1111	1001		6	0110
-6	1110	1010		5	0101
-5	1101	1011		4	0100
-4	1100	1100		3	0011
-3	1011	1101		2	0010
-2	1010	1110		1	0001
-1	1001	1111		0	0000

Dodawanie liczb ujemnych wykorzystanie notacji UZ

1101	-3
1110	$+(-2)$
(1)1011	$= -5$

1101	-3
0010	$+2$
1111	$= -1$

1101	-3
0101	$+5$
(1)0010	$= 2$

Przeniesienie jest ignorowane, wynik poprawny gdy dwa przeniesienia: na najstarszy bit i z najstarszego bitu są jednakowe.

Odejmowanie liczb – dodawanie liczby przeciwnej

$$\begin{array}{r} 0011 \text{ (3d)} \\ + 1011 \text{ (-5d)} \\ \hline \end{array}$$

$$1110 \text{ (-2d)}$$

$$\begin{array}{r} 0101 \text{ (5d)} \\ + 1101 \text{ (-3d)} \\ \hline \end{array}$$

$$0010 \text{ (2d)}$$

Binarna liczba ujemna – bit znaku i liczba binarna w uzupełnieniu do 2

$$00010110 = 22 \text{ (d)}$$

Wyznaczenie liczby w kodzie U2 –

Metoda 1:

11101001 negacja bitów

11101010 dodanie jedynki = -22 (d)

Metoda 2:

Negacja bitów bardziej znaczących -starszych niż najmniej znaczący bit równy 1.

100 -> 100 dodatkowy bit niepotrzebny dla -4

101 -> 011 konieczny dodatkowy bit dla -5 -> 1011

Odejmowanie binarne

- D – dodatnia
- U – ujemna
- $D - U = D + D = D$ (sprawdzenie przepełnienia)
- $D1 - D2 = D$ gdy $(D1 > D2)$ lub U gdy $(D1 < D2)$
- $U - D = U + U = U$ (sprawdzenie przepełnienia)

Dodawanie liczb a przepełnienie

$$\begin{array}{r} 0011 \text{ (3d)} \\ + 0011 \text{ (3d)} \\ \hline \end{array}$$

0110 (6d) wynik dodatni –
poprawnie

$$\begin{array}{r} 0101 \text{ (5d)} \\ + 0101 \text{ (5d)} \\ \hline \end{array}$$

1010 -(6d) Wynik ujemny
- **niepoprawny**

$$\begin{array}{r} 1101 \text{ (-3)} \\ + 1101 \text{ (-3)} \\ \hline \end{array}$$

1010 (-6) wynik ujemny –
poprawnie

$$\begin{array}{r} 1011 \text{ (-5)} \\ + 1011 \text{ (-5)} \\ \hline \end{array}$$

0110 (6) wynik dodatni -
niepoprawny

Wynik niepoprawny – przepełnienie – nadmiar - gdy przeniesienia na najwyższą pozycję i z najwyższej pozycji są różne.

Kody dwójkowe niewagowe

pozycja binarna nie posiada wagi

Kod cyfra	Z nadmiarem 3	Graya	Wattsa	Johnsona	Wskaźników 7 segmentowych
0	0011	0000	0000	00000	0111111 7
1	0100	0001	0001	00001	0000110 2 6
2	0101	0011	0011	00011	1011011 1
3	0110	0010	0010	00111	1001111 3 5
4	0111	0110	0110	01111	1100110 4
5	1000	0111	1110	11111	1101101
6	1001	0101	1010	11110	1111100
7	1010	0100	1011	11100	0000111
8	1011	1100	1001	11000	1111111
9	1100	1101	1000	10000	1100111

Kody dwójkowo-dziesiętne

- Do reprezentacji cyfr dziesiętnych
- 10 cyfr dziesiętnych (0,1,2,3,4,5,6,7,8,9) zakodowanych za pomocą ciągu 4 bitów (ciąg ten dostarcza 16 kombinacji na 4 bitach) – 6 kombinacji jest niewykorzystanych.

Warianty kodów dwójkowo-dziesiętnych:

- Kody wagowe – pozycja binarna posiada przypisaną wagę
- Kody niewagowe – pozycja binarna nie posiada wagi

Kody dwójkowo-dziesiętne wagowe

kod	Naturalny NKB		Aikena		
Wagi	8421	2*421	2421	7421	84-2-1
cyfra					
0	0000	0000	0000	0000	0000
1	0001	0001	0001	0001	0111
2	0010	0010	0010	0010	0110
3	0011	0011	0011	0011	0101
4	0100	0100	0100	0100	0100
5	0101	0101	1011	0101	1011
6	0110	0110	1100	0110	1010
7	0111	0111	1101	1000	1001
8	1000	1110	1110	1001	1000
9	1001	1111	1111	1010	1111

Kody detekcyjne

kod	1 z 10	2 z 5	2 z 7	Bin z Bitem parzystości
Wagi-> cyfra	9876543210	niewagowy	5043210	8421 BP
0	0000000001	00011	0100001	0000 0
1	0000000010	00101	0100010	0001 1
2	0000000100	01001	0100100	0010 1
3	0000001000	10001	0101000	0011 0
4	0000010000	00110	0110000	0100 1
5	0000100000	01010	1000001	0101 0
6	0001000000	10010	1000010	0110 0
7	0010000000	01100	1000100	0111 1
8	0100000000	10100	1001000	1000 1
9	1000000000	11000	1010000	1001 0

Kody z kontrolą parzystości i ze stałą liczbą jedynek pozwalają na wykrycie pewnych błędów przy przesyłaniu słów kodowych.

Cyfry dziesiętne kodowane w NKB – kod BCD 8421

- Dziesiętny charakter informacji lecz kodowanie cyfr w NKB
- 2345 (10) = 0010 0011 0100 0101 (BCD) 4 pozycje (4 bitowe) cyfr dziesiętnych
- Dodawanie liczb w kodzie BCD realizowane tak jak dodawanie liczb binarnych, **lecz**:
  - wystąpienie podczas dodawania liczb przeniesienia na pozycję kolejnej cyfry dziesiętnej (kolejne 4 bity) wymaga skorygowania (czyli dodania wartości 6) na tej pozycji, z której przeniesienie wystąpiło
  - wystąpienie wyniku na 4 bitach (jednej pozycji cyfry dziesiętnej) spoza zakresu (10-15) wymaga skorygowania wyniku czyli dodania wartości 6 na tej pozycji cyfry dziesiętnej, która nie jest poprawna; może wystąpić przeniesienie, które należy uwzględnić na kolejnej pozycji (ale bez korekcji pozycji bieżącej), możliwa również propagacja przeniesienia np. dla liczb 3456 + 6545.

Dodawanie w kodzie BCD

89		1000 1001	
+18	+	0001 1000	

107		1010 0001	przeniesienie -> korekcja
		0110	

		1010 0111	wartość spoza przedziału ->korekcja
		0110	
-----			
		1 0000 0111	przeniesienie bez konieczności korekcji

Kody alfanumeryczne

- Kody służące do kodowania **znaków** w systemach cyfrowych, w urządzeniach współpracujących z komputerem, np. drukarki, ekrany alfanumeryczne.
- Przykładami kodów alfanumerycznych są kody: ASCII ISO-7, ISO 8859, Unicode, Windows-1250.
- Kod ASCII – ISO-7 7 bitowy – pełny zbiór zawiera 128 znaków, pierwsze 33 znaki służą do sterowania systemu drukowania lub wyświetlania, pozostałe znaki to: duże i małe litery, cyfry, znaki przestankowe i inne.

Kod ISO-7

Kod ISO-7

Tablica 2.11

b ₇	0	0	0	0	1	1	1	1
b ₆	0	0	1	1	0	0	1	1
b ₅	0	1	0	1	0	1	0	1
b ₄ b ₃ b ₂ b ₁								
0 0 0 0	NUL	DLE	SPACE ²⁾	0 ²⁾	@ ¹⁾	P	\ ¹⁾	p
0 0 0 1	SOH	DC1	!	1	A	Q	a	q
0 0 1 0	STX	DC2	„	2	B	R	b	r
0 0 1 1	ETX	DC3	≠	3	C	S	c	s
0 1 0 0	EOT	STOP	S ¹⁾	4	D	T	d	t
0 1 0 1	ENQ	NAK	%	5	E	U	e	u
0 1 1 0	ACK	SYN	&	6	F	V	f	v
0 1 1 1	BEL	ETB	,	7	G	W	g	w
1 0 0 0	BS	CAN	(	8	H	X	h	x
1 0 0 1	HT	EM	)	9	I	Y	i	y
1 0 1 0	LF	SUB	*	:	J	Z	j	z
1 0 1 1	VT	ESC	+	;	K	[¹⁾	k	{ ¹⁾
1 1 0 0	FF	FS	„	<	L	\ ¹⁾	l	¹⁾
1 1 0 1	CR	GS	—	=	M	]	m	}
1 1 1 0	SO	RS	.	>	N	^ ¹⁾	n	_ ¹⁾
1 1 1 1	SI	US	/	?	O	—	o	DEL

1) Wymienne, 2) Wyjątki dla kodu karty dziurkowanej: literze b odpowiada brak dziurek, cyfrze 0 odpowiada otwór w kolumnie 0

Objaśnienia:

NUL — bez informacji
 SOH — początek nagłówka
 STX — początek tekstu
 ETX — koniec tekstu
 EOT — koniec transmisji
 ENQ — zapytanie
 ACK — odpowiedź pozytywna
 BEL — dzwonek
 BS — ruch powrotny, cofanie
 HT — tabulacja pozioma
 LF — zmiana wiersza
 VT — tabulacja pionowa
 FF — zmiana formularza
 CR — powrót wózka
 SO — poza kodem
 SI — w kodzie

DLE — zmiana znaczenia ciągu znaków
 DC1 — sterowanie urządzeniem 1
 DC2 — sterowanie urządzeniem 2
 DC3 — sterowanie urządzeniem 3
 STOP — stop
 NAK — odpowiedź negatywna
 SYN — synchronizacja
 ETB — koniec transmisji bloku danych
 CAN — nieważny, anulowanie
 EM — koniec zapisu, koniec nośnika informacji
 SUB — zastąpienie, podstawienie
 ESC — przełączenie, zmiana zestawu znaków
 FS — oddzielenie głównych grup
 GS — oddzielenie grupy informacji
 RS — oddzielenie podgrup (pozycji)
 US — oddzielenie części grup
 DEL — kasowanie (znak ignorowany)

Algebra Boole'a *

Narzędzie matematyki (algebra logiki) służąca do opisu i projektowania systemów cyfrowych.

Zmienne boolowskie – mogą przyjąć jedna z dwóch wartości – 0 lub 1 – są to zmienne binarne (jednobitowe)

Podstawowe funkcje algebry Boola –

- Iloczyn logiczny I (AND) – „ $\cdot$ ” „ $\cap$ ” „ $\wedge$ ” (alternatywne oznaczenia)
- Suma logiczna LUB (OR) – „ $+$ ” „ $\cup$ ” „ $\vee$ ” (alternatywne oznaczenia)
- Negacja NIE (NOT) – „**linia nad zmienną**” „ $'$ ” (alternatywne oznaczenia)

Funkcja boolowska (logiczna, przełączająca) – jest działaniem na zmiennych boolowskich i przyjmuje wartości ze zbioru $\{0,1\}$.

Algebra Boole'a jest zgodna z następującymi postulatami:

* Literatura Wilkinson 35-53

Postulaty Huntingtona (1)

Notacja: $Z = \{0,1\}$ – zbiór wartości

a, b – dowolne zmienne binarne

A1 **Domknięcie działań**: $a + b \in Z$ $A \cdot B \in Z$

A2 **Elementy stałe**: Istnieją takie 0 i 1 : $a+0=a$ i
 $a \cdot 1=a$

A3 **Przemienność**: $a+b=b+a$ $a \cdot b= b \cdot a$

A4 **Rozdzielność**: $a \cdot (b+c)=a \cdot b+a \cdot c$

$a+(b \cdot c)=(a+b) \cdot (a+c)$ również mnożenia względem dodawania

A5 **Istnienie negacji**: dla a istnieje a' : $a+a'=1$ $a \cdot a'=0$

Postulaty Huntingtona (2)

Zasada dualności:

Wyrażenie dualne powstanie poprzez zamianę operatorów binarnych i stałych: $+\rightarrow \cdot$, $\cdot \rightarrow +$,
 $0 \rightarrow 1$, $1 \rightarrow 0$

Wartościowania (prawda, fałsz) wyrażenia prostego i dualnego jest jednakowe.

np wyrażenie proste: $a \cdot (b+c) = a \cdot b + a \cdot c$

Wyrażenie dualne: $a+(b \cdot c) = (a+b) \cdot (a+c)$

Przekształcanie funkcji logicznych

- Dla minimalizacji postaci wyrażeń (funkcji) boolowskich służą tożsamości i twierdzenia algebry boole'a.
- Minimalizacja pozwala na uzyskanie prostszej, tańszej implementacji funkcji – tańsza implementacja ma mniej składników oraz/lub składniki prostsze.

Twierdzenia algebry Boole'a

- **Idempotentność** (łac. taki sam) –

$$a+a=a, \quad a \cdot a=a$$

- **Jednoznaczność negacji** –

dla każdego a istnieje tylko jeden element $\bar{a}$

- **Dominacja** - dla każdego a $a \cdot 0 = 0$ $a+1=1$

- **Podwójna negacja** –

dla każdego a zachodzi $a = \overline{\bar{a}}$

- **Pochłanianie** - $a+(a \cdot b)=a$ $a \cdot (a+b)=a$

Twierdzenia algebry Boole'a

- Uproszczenie

$$a + (\bar{a} \cdot b) = a + b \quad a \cdot (\bar{a} + b) = a \cdot b$$

$$a(1+b)+a'b=a+b(a+a')=a+b$$

- Minimalizacja - $a \cdot b + a \cdot \bar{b} = a$ $(a + b) \cdot (a + \bar{b}) = a$

- Łączność - $(a+b)+c=a+(b+c)$ $(a \cdot b) \cdot c = a \cdot (b \cdot c)$

- Konsensus (zgoda) -

Wystarczy jedna 1 dla b i c, $a \cdot b + \bar{a} \cdot c + b \cdot c = a \cdot b + \bar{a} \cdot c$

wystarczy jedno 0 dla b i c

$$(a+b) \cdot (\bar{a}+c) \cdot (b+c) = (a+b) \cdot (\bar{a}+c)$$

Prawo de Morgana

$$\overline{a + b + c + \dots} = \bar{a} \cdot \bar{b} \cdot \bar{c} \cdot \bar{}$$

$$\overline{a \cdot b \cdot c \cdot \dots} = \bar{a} + \bar{b} + \bar{c} + \dots$$

Funkcje logiczne dwóch zmiennych i ich wartości

zmienne binarne a b

Wartości	ab	ab	ab	ab	Równanie	Nazwa	Skrót
argumentów	00	01	10	11	funkcji	funkcji	Nazwy
Wartości funkcji	0	0	0	0	0	Stała Zero	AND
	0	0	0	1	$a \cdot b$	Iloczyn logiczny	
	0	0	1	0	$a \cdot b'$	Zakaz przez b	
	0	0	1	1	a	Identyczna z a	
	0	1	0	0	$a' \cdot b$	Zakaz przez a	
	0	1	0	1	b	Identyczna z b	
	0	1	1	0	$(a' \cdot b) + (a \cdot b')$	Suma modulo	XOR
	0	1	1	1	$a + b$	Suma logiczna	OR
	1	0	0	0	$(a + b)'$	Negacja sumy	NOR
	1	0	0	1	$(a \cdot b) + (a' \cdot b')$	Równoważność	EQU
	1	0	1	0	b'	Negacja b	NAND
	1	0	1	1	$a + b'$	Implikacja $b \Rightarrow a$	
	1	1	0	0	a'	Implikacja a	
	1	1	0	1	$a' + b$	Implikacja $a \Rightarrow b$	
	1	1	1	0	$(a \cdot b)'$	negacja iloczynu	
	1	1	1	1	1	Stała 1	

Popularne funkcje logiczne

- Szczególnie popularne AND, OR, NAND, NOR, XOR, NOT
- XOR – wartość funkcji równa 1 dla różnych argumentów
- Zależności dla XOR (suma wyłączna) i XNOR (równoważność):
  - $a \oplus b = a'b + b'a = (a+b)(a'+b')$
  - $(a \oplus b)' = a' \oplus b = b' \oplus a = ab + a'b' = (a'+b)(a+b')$
  - $a \oplus 1 = a'$ $a \oplus 0 = a$
- Różne interpretacje logiczne wielowejsciowych bramek XOR/XNOR. Najczęściej bramka wykrywa nieparzystą liczbę jedynek (XOR) lub parzystą liczbę jedynek XNOR.

System funkcjonalnie pełny - SFP

- Zbiór funkcji pozwalający na przedstawienie Wyrażenie każdej innej funkcji logicznej.
- 3 przykłady S.F.P:
  - {NAND},
  - {OR,AND,NOT},
  - {NOR}

Sposoby przedstawiania funkcji logicznych

- Tablica prawdy

np.

Nr kombinacji	$x_0 x_1 x_2 \dots x_{n-1}$	f
0	0 0 0 *** 0	Wartości funkcji
1	0 0 0 *** 1	
2		
3		
4		
5		
*		
*		
*		
$2^n - 1$	1 1 1 *** 1	

nr	we	wy
0	00	1
1	01	1
2	10	1
3	11	0

- Nr kombinacji wejść, wartości kombinacji wejść, odpowiadające wejściu wartości na wyjściu
- Zawiera **wszystkie kombinacje** zero-jedynkowe zmiennych niezależnych i odpowiadające im wartości funkcji

Sposoby przedstawiania funkcji logicznych

- Tablice Karnaugh
- Kombinacji wejść odpowiada **pole tablicy**, w polu umieszczamy właściwą dla kombinacji wartość.
- Sąsiednie (w poziomie i pionie – także cyklicznie) pola tablicy Karnaugh odpowiadają kombinacji argumentów różniące się jedną wartością.
- Na rysunku zapisano kombinacje wejść – nie wartości

		a	
b		0	1
	0	00	01
	1	10	11

		ba			
c		00	01	11	10
	0	000	001	011	010
	1	100	101	111	110

Tablica dla funkcji 2 i 3 zmiennych wejściowych

Reprezentacja funkcji logicznych za pomocą tablic Karnaugh

a

b

	0	1
0	0	1
1	0	1

c

ba

	00	01	11	10
0	0	1	1	0
1	0	1	1	0

ba

dc

	00	01	11	10
00	1	1	1	1
01	0	∅	0	0
11	0	∅	0	0
10	1	1	0	1

∅ - oznaczenie wartości dowolnej na wyjściu

Sposoby przedstawiania funkcji logicznych

- Dysjunkcyjna (alternatywna) postać kanoniczna:

$$Y = f(x_0, x_1, \dots, x_{n-1}) = \bigvee_{j=0}^{2^n-1} a_j I_j$$

- Gdzie: $\bigvee$ to suma
- I_j oznacza minterm - **iloczyn** zmiennych niezależnych dla j-tej kombinacji zmiennych =1; zawiera zmienną prostą gdy bit zmiennej jest równy 1 lub zmienną zanegowaną gdy bit zmiennej jest równy 0
  - np. zerowa kombinacja wejść: 0000: minterm - $x_0'x_1'x_2'x_3'$
(wartość wyrażenia dla tej kombinacji wartości zmiennych wynosi jeden)
- a_j wartość funkcji odpowiadająca j-tej kombinacji zmiennych
- term – wyrażenie składające się ze zmiennych i symboli funkcyjnych

Dysjunkcyjna postać kanoniczna – przykład

Iloczyny zmiennych	abC_{in}	S	Cout
0 $a'b'c_{in}'$	000	0	0
1 $a'b'c_{in}$	001	1	0
2 $a'bc_{in}'$	010	1	0
3 $a'bc_{in}$	011	0	1
4 $ab'c_{in}'$	100	1	0
5 $ab'c_{in}$	101	0	1
6 abc_{in}'	110	0	1
7 abc_{in}	111	1	1

$$S = 0a'b'c_{in}' + 1a'b'c_{in} + 1a'bc_{in}' + 0a'bc_{in} + 1ab'c_{in}' + 0ab'c_{in} + 0abc_{in}' + 1abc_{in}$$

$$S = a'b'c_{in} + a'bc_{in}' + ab'c_{in}' + abc_{in}$$

$S = \cup(1,2,4,7)$ – gdzie liczby oznaczają numer kolejny iloczynu (mintermu) dla którego wartość funkcji =1

(należy określić wagę (1,2,4) zmiennej; w przykładzie: **a** jest najbardziej znaczącym bitem - waga =4)

Sposoby przedstawiania funkcji logicznych

- Koniunkcyjna (iloczynowa) postać kanoniczna:

$$Y = f(x_0, x_1, \dots, x_{n-1}) = \prod_{j=0}^{2^n-1} (a_j + S_j)$$

- Gdzie:
- S_j oznacza maxterm - **sumę** zmiennych niezależnych dla j-tej kombinacji zmiennych = 0; zawiera zmienną prostą gdy bit tej zmiennej jest równy 0 lub zmienną zanegowaną gdy bit kombinacji jest równy 1
  - Np. zerowa kombinacja wejść : 0000; suma dla tej kombinacji: $x_0+x_1+x_2+x_3$, wartość wyrażenia dla tej kombinacji zmiennych wynosi 0
- a_j oznacza wartość funkcji odpowiadającej j-tej kombinacji zmiennych.

Konjunktcyjna postać kanoniczna - przykład

sumy	abC _{in}	S	Cout
0 a+b+c _{in}	000	0	0
1 a+b+c _{in} '	001	1	0
2 a+b'+c _{in}	010	1	0
3 a+b'+c _{in} '	011	0	1
4 a'+b+c _{in}	100	1	0
5 a'+b+c _{in} '	101	0	1
6 a'+b'+c _{in}	110	0	1
7 a'+b'+c _{in} '	111	1	1

$$S = (0 + a + b + c_{in}) (1 + a + b + c_{in}') (1 + a + b' + c_{in}) (0 + a + b' + c_{in}') \\ (1 + a' + b + c_{in}) (0 + a' + b + c_{in}') (0 + a' + b' + c_{in}) (1 + a' + b' + c_{in}')$$

$$S = (a + b + c_{in}) (a + b' + c_{in}') (a' + b + c_{in}') (a' + b' + c_{in})$$

$S = \prod(0, 3, 5, 6)$ – gdzie liczby oznaczają numer kolejny sumy (maxterm) dla której wartość funkcji = 0

Minimalizacja wyrażeń logicznych

- Postać kanoniczna nie jest najprostsza
- Kryterium kosztu:
  - Redukcja liczby składników funkcji (liczba bramek)
  - Redukcja liczby literałów (liczba wejść bramek)
- Minimalizacja to przekształcanie postaci kanonicznej do postaci równoważnej – tańszej wg przyjętej funkcji kosztu
- Przykład:
  - $f(a,b,c,d) = \cup(5,7,13,15) = d'cb'a + d'cba + dcb'a + dcba = ca$
  - Minimalizacja liczby składników z 4 do 1 i liczby literałów z 4 do 2
  - Zapis funkcji $f() = \cup(5,7,13,15) + d(1,3,4)$ oznacza brak konkretnego wymagania na wartość funkcji (dowolna wartość 0 lub 1) dla 1,3 i 4 kombinacji wejść.

Siatka Karnaugh

- Założenia:
  - waga zmiennych ustalona np. : od najniższej wagi a,b,c,d
- Dla n zmiennych: Prostokątna tablica zawierająca 2^n pól, każde pole reprezentuje jeden minterm (maxterm), mintermy odpowiadające sąsiednim polom różnią się wartością tylko jednej zmiennej.

a

b

	0	1
0	0	1
1	2	3

c

ba

	00	01	11	10
0	0	1	3	2
1	4	5	7	6

dc

ba

	00	01	11	10
00	0	1	3	2
01	4	5	7	6
11	12	13	15	14
10	8	9	11	10

Twierdzenie o minimalizacji – reguła sklejania

- $ab+ab'=a(b+b')=a$

a

b

	0	1
0	1	0
1	1	0

$$f(a,b) = \Sigma(0,2) = a'b' + a'b = a'(b+b') = a'$$

Uzasadnienie do sklejania sąsiednich pól siatki.

Powstającą grupę opisuje wyrażenie iloczynowe posiadające mniejszą liczbę zmiennych (usuwamy z opisu grupy tę zmienną, która dla pól przyjmuje różne wartości – b, a pozostaje a), zmienna, która dla grupy przyjmuje wartość 0 pozostaje w opisie (iloczynowym) grupy jako zmienna zanegowana (1 – zmienna prosta)

ba

c

	00	01	11	10
0	0	1	1	0
1	0	1	1	0

$$F(a,b,c) = \Sigma(1,3,5,7) = c'b'a + c'ba + cb'a + cba = c'a + ca = a$$

Sklejamy poziomo usuwając zmienną b, sklejamy pionowo usuwając zmienną c, pozostaje tylko a dla opisu grupy, a- proste gdyż przyjmuje wartość 1 dla wszystkich pól.

Twierdzenie o minimalizacji – reguła sklejania

- $F(a,b) = \prod(0,1) = (a'+b)(a+b) = a'a + a'b + ab + b = b$

Diagram Karnaugh dla funkcji $F(a,b)$. Oś pozioma to a (0, 1), oś pionowa to b (0, 1).

	a	0	1
b	0	0	0
1	1	1	1

Wartości 0 dla $b=0$ są zaznaczone w niebieskim prostokącie, co oznacza grupę $b=0$.

Uzasadnienie do sklejania sąsiednich pól siatki. Powstającą grupę opisuje wyrażenie sumacyjne posiadające mniejszą liczbę zmiennych (usuwamy z opisu grupy tę zmienną, która dla sąsiednich pól przyjmuje różne wartości - a , a pozostaje $b=0$), zmienna, która dla grupy przyjmuje wartość 0 pozostaje w opisie (sumacyjnym) grupy jako zmienna prosta (1 – zmienna zanegowana)

Diagram Karnaugh dla funkcji $F(a,b,c)$. Oś pozioma to ba (00, 01, 11, 10), oś pionowa to c (0, 1).

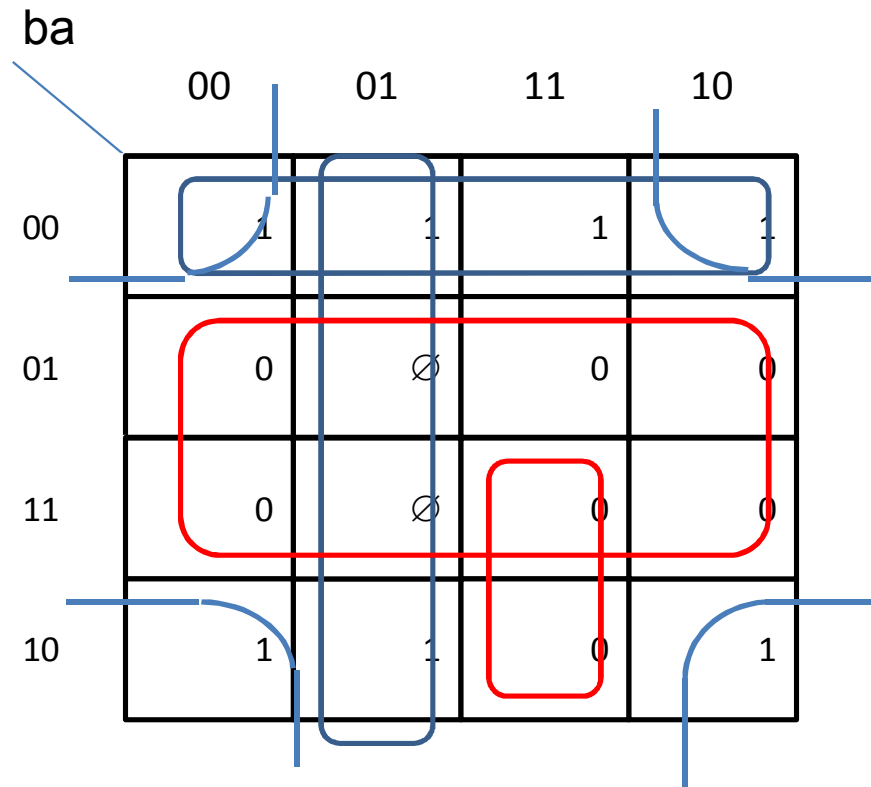
	ba	00	01	11	10
c	0	0	1	1	0
1	1	0	1	1	0

Wartości 0 dla $c=0$ i $c=1$ są zaznaczone w niebieskich prostokątach, co oznacza grupę $c=0$. Niebieska łukowata strzałka pod tabelą wskazuje na te grupy.

$F(a,b,c) = \prod(0,2,4,6) = (a+b+c)(a+b'+c)(a+b+c')(a+b'+c')$
 $= a$ Sklejamy poziomo usuwając zmienną b , sklejamy pionowo usuwając zmienną c , dla opisu grupy pozostaje tylko a , proste gdyż przyjmuje wartość 0 (dla wszystkich pól).

Minimalizacja – sklejenia dla jedynek i zer, funkcja dopełnieniowa

		ba			
		00	01	11	10
dc	00	0	1	3	2
	01	4	5	7	6
	11	12	13	15	14
	10	8	9	11	10

Funkcja $f(a,b,c,d) = \cup(0,1,2,3,8,9,10) + d(5,13)$

$f = c'd' + c'a' + b'a$ grupa pozioma, grupa narożna, grupa pionowa

$$f = c' (d' + b' + a')$$

Metoda tablic Karnaugh minimalizacji funkcji logicznej

- TABLICE. Przygotowanie tablic dla danej liczby zmiennych i wpisanie wartości w polach. W polach w których wartość jest nieokreślona należy wpisać symbol nieokreśloności np. $\emptyset$
- SKLEJENIA. Narysować obwiednie łączące pola tworzące możliwie największe obszary. **Obwiednie łączą sąsiednie pola z jedynekami (dla postaci sumacyjnej funkcji)** [pola z zerami (dla postaci iloczynowej funkcji)] . Sąsiedztwo także cykliczne. Obwiednie pokrywają grupy pól tworzące prostokąt (1,2,4,8,16... pól).
- Funkcja. Zapisanie postaci minimalnej funkcji w oparciu o wykonane sklejenia (obwiednie), (suma iloczynów- każda grupa wykorzystana do opisu to składnik sumy), każde pole z 1 musi być pokryte przez dowolną grupę uwzględnioną w zapisie.
- Uwaga: Pola ze znakami nieokreśloności można łączyć z dowolnymi innymi polami (jedynek lub zer w zależności od postaci funkcji) dla uzyskania maksymalnych sklejeń.

Terminologia minimalizacji

- Implikant:
  - każdy minterm (iloczyn) dla którego funkcja jest równa 1 lub
  - grupa mintermów z wartością funkcji 1 lub $\emptyset$ które można skleić.
- **Implikant prosty:** implikant, którego nie można rozszerzyć przez sklejenia w tablicy Karnaugh.
- **Implikant istotny:** implikant prosty zawierający ten minterm z wartością funkcji = 1, który nie występuje w żadnym innym implikancie prostym.

Terminologia minimalizacji

- **Implicant:**
  - każdy maxterm (suma) dla którego funkcja jest równa 0 lub
  - grupa maxtermów z wartością funkcji 0 lub $\emptyset$ które można skleić.
- **Implicant prosty:** Implicant, którego nie można rozszerzyć przez sklejenia w tablicy Karnaugh.
- **Implicant istotny:** Implicant prosty zawierający ten maxterm z 0, który nie występuje w żadnym innym implikancie prostym.

Metoda minimalizacji dwupoziomowej (wersja suma iloczynów)

1. Wygeneruj **wszystkie** implikanty proste.
2. Utwórz pokrycie funkcji (wartości z 1) za pomocą minimalnej liczby implikantów.

Tablica pokrycia. Dla określenia postaci funkcji **nie korzystającej** wyłącznie z implikantów kluczowych należy wykonać tablicę pokrycia.
Uwaga: Implikanty istotne są koniecznymi elementami pokrycia funkcji.

Metoda minimalizacji dwupoziomowej (wersja iloczyn sum)

1. Wygeneruj **wszystkie** implikenty proste.
2. Utwórz pokrycie funkcji (wartości z 0) za pomocą minimalnej liczby implikentów.

Tablica pokrycia. Dla określenia postaci funkcji **nie korzystającej** wyłącznie z implikentów kluczowych należy wykonać tablicę pokrycia.
Uwaga: Implikenty istotne są koniecznymi elementami pokrycia funkcji

Przykład 1

		ba			
		00	01	11	10
dc	00	0	0	0	0
	01	0	∅	1	0
	11	1	∅	1	1
	10	1	0	1	1

- Implikanty proste: ca , dc , db , da'
- Implikanty istotne: ca , da' , db
- Implikanty istotne wystarczają do minimalnego pokrycia funkcji
- $F(d,c,b,a) = ca + da' + db$
- $F(d,c,b,a) = (d+c)(a+d)(a'+b)$

Przykład 1

- Realizacja funkcji na bramkach NAND bądź NOR
- przejście między rodzajami funkcji - zastosowanie prawa deMorgana

$$F(d,c,b,a) = (ca + da' + db)'' = ((ca)'(da')'(db)')'$$

$$F(d,c,b,a) = (d+c)(a+d)(a'+b)'' = ((d+c)' + (a+d)' + (a'+b)')'$$

Metoda Quine'a-McCluskeya

1. Utwórz grupy kombinacji zmiennych (z wartością funkcji =1) posiadające jednakową liczbę 1 w ich reprezentacji binarnej. Jest to utworzenie początkowych implikantów.
2. Utwórz wszystkie implikanty przez połączenie implikantów jednej grupy z implikantami kolejnej grupy – jest to możliwe jeżeli reprezentacje binarne kombinacji zmiennych różnią się wartością jednej zmiennej, zaznacz wykorzystane do łączenia implikanty (nie będą już dalej wykorzystywane).
3. Powtarzaj krok 2 bazując na implikantach uzyskanych w poprzedniej iteracji 2 kroku.
4. Niewykorzystane w połączeniach implikanty tworzą zbiór implikantów prostych. Wybierz minimalny zbiór implikantów prostych za pomocą tablicy pokrycia lub funkcji Petrica.

Metoda Quine'a-McCluskeya

generacja implikantów prostych

wygodna dla funkcji wielu zmiennych

Funkcja $f(a,b,c,d) = \cup(0,1,2,3,8,9,10) + d(5,13)$

1	2	3
0 0000 ✓	0,1 000- ✓	0,1,2,3 00—
1 0001 ✓	0,2 00-0 ✓	0,2,8,10 -0-0
2 0010 ✓	0,8 -000 ✓	0,1,8,9 -00-
8 1000 ✓	1,3 00-1 ✓	1,5,9,13 -01
3 0011 ✓	1,5 0-01 ✓	Implikanty proste
5 0101 ✓	1,9 -001 ✓	00— d'c'
9 1001 ✓	2,3 001- ✓	-0-0 c'a'
10 1010 ✓	2,10 -010 ✓	-00- c'b'
	8,9 100- ✓	--01 b'a
13 1101 ✓	8,10 10-0 ✓	
	5,13 -101 ✓	
	9,13 1-01 ✓	

Metoda Quine'a-McCluskeya

tablica pokrycia mintermów

	0	1	2	3	8	9	10
0,1,2,3 00—	√	√	√	√			
0,2,8,10 -0-0	√		√		√		√
0,1,8,9 -00-	√	√			√	√	
1,5,9,13 -01		√				√	

W kolumnach tablicy uwzględniamy tylko mintermy z określonymi dla funkcji wartościami

Implikanty istotne

Mintermy pokryte przez implikanty istotne

Możliwe warianty funkcji o minimalnej liczbie implikantów:

$$F = d'c' + c'a' + c'b'$$

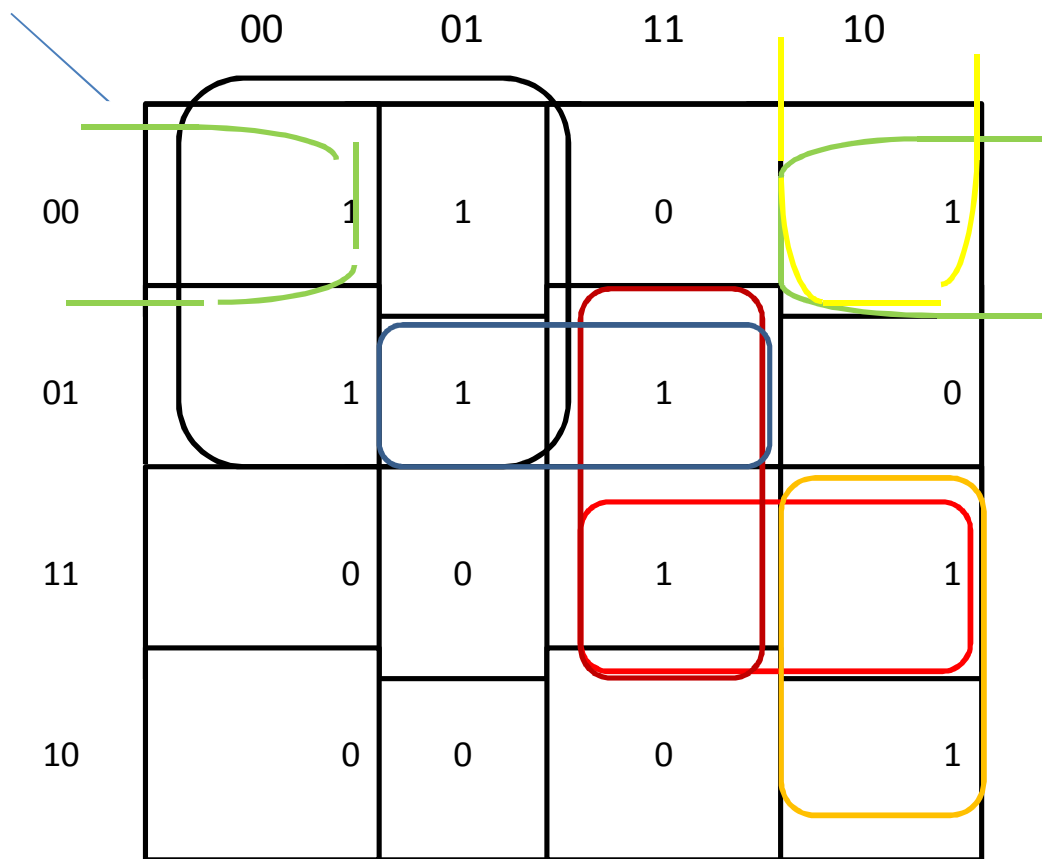
$$F = d'c' + c'a' + b'a$$

	00	01	11	10
00	1	1	0	1
01	1	1	1	0
11	0	0	1	1
10	0	0	0	1

Przykład 2 metoda Petricka

jeśli tablica pokrycia nie wystarcza

- Pozwala na wyznaczenie minimalnego zbioru implikantów prostych (nie dotyczy implikantów istotnych)
- Przykład:
- Jeden implikant istotny,
- 5 implikantów prostych można wykorzystać do pokrycia 5 mintermów , –
Pokrycie wystąpi, gdy zastosujemy implikanty dla których funkcja Petricka przyjmuje wartość jeden
- P_x w równaniu oznacza wykorzystanie implikanta x –
- $FP = (P_0 + P_1)(P_1 + P_2)(P_2 + P_3)(P_3 + P_4)(P_4 + P_5) = P_1P_3P_5 + P_1P_2P_4 + P_0P_2P_4$
–
- Zapis czytamy : pokrycie wystąpi gdy użyjemy implikant (0 lub 1) i (1 lub 2) i (2 lub 3) i (3 lub 4) ... zapewnia to pokrycie odpowiednio 7,15,14,10 i 2 kombinacji z 1

Minimalizacja funkcji wielowyjściowych

ba

F1

dc

00

01

11

10

00	0	0	0	0
01	0	0	0	0
11	1	1	1	0
10	0	0	1	0

ba

F2

dc

00

01

11

10

00	0	0	0	0
01	0	0	0	0
11	1	1	1	0
10	1	1	1	0

ba

F1*F2

dc

00

01

11

10

00	0	0	0	0
01	0	0	0	0
11	1	1	1	0
10	0	0	1	0

- Wyznaczenie implikantów prostych dla: funkcji optymalizowanych i wszystkich iloczynów funkcji - (powyżej 6 implikantów prostych w 3 grupach).
- Znajdowanie pokrycia minimalną liczbą spośród wszystkich implikantów (tablica pokrycia): implikant iloczynu dwóch funkcji (zielony) pokrywa mintermy obu funkcji

Komputerowo wspomaganie minimalizacji funkcji logicznych

- Znalezienie pokrycia minimalnego jest problemem NP-trudnym.
- Ze względu na trudność problemu dla dużych instancji stosowane są metody przybliżone.
  - brak generacji wszystkich implikantów
  - zapewnienie pokrycia funkcji przez wybrany zbiór implikantów